

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2014/3.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **RUSTELOOS, TOMELOOS, LAVELOOS.
DE BIOGRAFIE VAN CORNELIS VREESWIJK
(1937-1987)**

“Ik heb geen politieke bindingen, ik schrijf mijn liedjes vanuit persoonlijke belevenissen en stemmingen. Naar aanleiding van krantenberichten, een ontmoeting op straat, een ervaring thuis. Een Brenger van een Boodschap ben ik niet. Ik schrijf mijn liedjes wel recht op de man af.”

Aldus de van geboorte IJmuidense zanger Cornelis Vreeswijk uit Zweden ten tijde van de release van zijn tweede Nederlandstalige elpee *Leven en laten leven* (1973). Platenmaatschappij Phonogram had Cornelis in 1971 opgepikt. In het contract stond dat hij afwisselend een Zweeds- en een Nederlandstalig album zou opnemen. Zo kwamen er over en weer vertalingen en hertalingen op de albums terecht. Platenbaas Gerrit den Braber mengde zich creatief in de deal. Het titelnummer bijvoorbeeld – een vrijmoedige ode van de zanger aan zijn geliefde – bouwde hij om tot een lullig drankliedje. Vreeswijk's alcoholverslaving werd mede daardoor de kapstok

Cornelis Vreeswijk, Foto Isabelle Stahl.

voor de landelijke publiciteit. Muzikaal interesseerde zijn werk de critici niet. Zij merkten niet op dat Cornelis zijn blues, jazz en latin kende en zijn zanglijnen swingend timede. Zijn status in het buitenland was de reden hem als landgenoot te claimen.

Vreeswijk deed zichzelf geen plezier met het najagen van artistieke erkenning in zijn land van herkomst. Zijn liederlijke imago werd tot de bodem geëxploiteerd. Ondanks zijn ergernis en wanhoop voegde hij een klassieker aan de nationale liederenschat toe: 'Misschien wordt 't morgen beter', het openingsnummer van zijn eerste Nederlandstalige elpee *Cornelis Vreeswijk* (1972). Daarin staat de braberiaanse broddelarij: "Ik zie helemaal geen strand meer / Tussen eb en tussen vloed" en de delftsblauwe tegelwaarheid: "Maar misschien wordt het morgen beter / Al wordt het toch nooit goed." De plaat werd platina en bereikte de hoogste plaats in de albumlijst.

Postuum werd Vreeswijk hier een cultfiguur met eigen Genootschap, borstbeeld en hommages op zijn tijd. Rutger Vahl tovert de man tot leven in een onthullende en ontroerende biografie. Om te beginnen liegen de cijfers er niet om. Tussen 1964 en 1987 maakte Cornelis 31 Zweedse elpees en 21 singles, tegenover 7 Nederlandse elpees en 11 singles. Op 38 andere elpees staan een of meer van

zijn eigen songs of covers. Hij was ook dichter, filmcomponist, toneel-, film- en musicalacteur (bijvoorbeeld Tevje in *Fiddler on the Roof* in 1968), naast meestal disfunctioneel echtgenoot, vader en minnaar. Zijn werkdrijf was ongelooflijk. Hij leefde totaal voor de kunst. Zelfs uit zijn aanvaringen met de autoriteiten kwamen meesterlijke songs voort.

Filmpjeswebsite YouTube barst uit zijn voegen van de baardige bard. Een hele boekenkast is nodig voor de Zweedse literatuur over de immigrant die de folktraditie nieuw leven inblies en er een belangrijk oeuvre aan toevoegde van liederen over de schaduwkanten van Olaf Palmes sociaal-democratische welvaartsparadijs. Nederland moet het doen met een handjevol halfhits als 'De nozem en de non' (geflopt in 1966, herkansing op het album *Cornelis Vreeswijk*), 'Veronica', 'Misschien wordt 't morgen beter' en de truckersong 'Bakker de baksteen', gecoverd door Henk Wijngaard.

Vahl schreef niet alleen de eerste Nederlandse biografie van het Zweedse icoon, hij biedt ook nieuwe informatie en inzichten. Voor het eerst is Vreeswijks jeugd in IJmuiden grondig onderzocht en beschreven als de formatieve periode van de latere kunstenaar, de voedingsbodem van zijn motivatie. Vreeswijks leven staat al vanaf het begin bol van de ongewone gebeurtenissen (de oorlog in een kustplaats onder vuur) en ervaringen (tuberculose, verpleging buiten het gezin, pesterijen op school omdat hij dik was) waaruit hij als liedschrijver dankbaar heeft geput. Voor de Zweedse muziekgeschiedenis staat hij gelijk aan Bob Dylan: beiden herontdekkers van historische volksliederen en gebruikers van deze kennis om eigen repertoire te schrijven voor het denkende publiek dat folk en singer-songwritermuziek omarmde als hoogst geloofwaardige popmuziek. Wat dat betreft, sluit Vahl zich aan bij de Zweedse biografen. Wat Nederland betreft, geeft hij als eerste een geïnformeerde visie op de artistieke betekenis van zijn onderwerp. In een platter muziekklimaat dan hij gewend was, moest Vreeswijk voor elke centimeter knokken als de eerste de beste debutant, terwijl hij in het kritische Zweden aan de top stond. Hij koos daar zelf voor. Tegenwoordig presteren steeds meer migranten iets opmerkelijks in hun geadopteerde taal, met of zonder muziek. Cornelis Vreeswijk deed als eenling het onmogelijke in Zweden en kwam

terug om ook in eigen land gezien en gehoord te worden. De industrie- en mediamensen eisten dat hij zich aanpaste aan de gemiddelde smaak. Al kwam hij daaraan zo weinig mogelijk tegemoet, toch is zijn Nederlandse erfenis onbeduidender dan zijn Zweedse.

De climax van de biografie is het moment dat Cornelis versleten en al bijna vergeten aan zijn beste tijd als cultheld van Zweden begint. Hij is bij een van zijn vriendinnen in Stockholm op oudejaarsavond 1985 als hij zijn gitaar pakt en onaangekondigd vertrekt. Zij ziet hem even later op tv het podium opkomen bij Ulf Lundell, de Zweedse Bruce Springsteen, in het ijshockeystadion vol feestvierende jongeren. In doodse stilte heft hij het nummer aan van de legendarische achttiende-eeuwse volksliedcomponist Carl Michael Bellman dat hij zelf in 1971 had opgenomen en waarmee de rockgroep Imperiet op dat moment een hit heeft. Heel Zweden, jong en oud, draagt hem daarna op handen naar het door leverkanker versnelde eind van zijn getroubleerde leven.

Cornelis Vreeswijk was een eigenzinnige Nederlandse maker in de marge van het muzikale maaveld bestierd door radiodeejays en hitparades. Postuum heeft hij hier oprechte bewonderaars onder vakgenoten gekregen. De besten werkten in 2002 mee aan de hommage-cd, zoals Bram Vermeulen († 2004) en Maarten van Roozendaal († 2013), eveneens als vijftigers bezweken aan een gepassioneerd en onmatig leven voor de kunst. Dit jaar wordt met hap en drank gevierd dat de diplomatieke band tussen Zweden en Nederland vierhonderd jaar oud is. Het Genootschap haakt erop in met een eendaags tweetalig festival op 12 november, de sterfdag van Cornelis, in zijn geboorteplaats.

LUTGARD MUTSAERS

RUTGER VAHL, *Misschien wordt 't morgen beter. Cornelis Vreeswijk, de blues tussen Stockholm en IJmuiden*, Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam, 2014, 320 p.
Genootschap: www.cornelisvreeswijk.nl.